

29.

Na osnovu člana 54 stav 6 Zakona o veterinarstvu ("Službeni list CG", br. 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja donijelo je

**PRAVILNIK
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O MJERAMA ZA SPRJEČAVANJE
POJAVE, OTKRIVANJE, SUZBIJANJE I ISKORJENJIVANJE TRANSMISIVNIH
SPONGIFORMNIH ENCEFALOPATIJA***

Član 1

U Pravilniku o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija* ("Službeni list CG", broj 54/15), član 4 mijenja se i glasi:

"Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) razni oblici transmisivne spongiformne encefalopatije** su svi oblici transmisivne spongiformne encefalopatije, osim onih koje se javljaju kod ljudi (u daljem tekstu: TSE);
- 2) životinje za proizvodnju** su:
 - a) životinje koje se drže, tove ili uzgajaju radi proizvodnje hrane, vune, krzna, perja, kože ili bilo kog drugog proizvoda koji se dobija od životinja, kao i u neke druge poljoprivredne svrhe,
 - b) kopitari;
- 3) ovce i koze starije od 18 mjeseci** su ovce i koze:
 - a) čija starost se utvrđuje iz registara i dokumenta o kretanju u skladu sa propisima kojima je uređena identifikacija ovaca i koza; ili
 - b) kojima su iz desni izrasla više od dva stalna sjekutića;
- 4) vodene životinje** su:
 - a) ribe iz nadklase *Agnatha* i klase *Chondrichthyes* i *Osteichthyes*;
 - b) mekušci koji pripadaju rodu *Mollusca*;
 - c) rakovi koji pripadaju podrođu *Crustacea*;
- 5) životinja akvakulture** je svaka vodena životinja u svim fazama razvoja, uključujući ikru i mliječ/gamete, koja se uzgaja u uzgajalištu ili u području uzgoja mekušaca, uključujući sve vodene životinje iz prirode koje su namijenjene unošenju u uzgajalište ili područje uzgoja mekušaca;
- 6) insekti iz uzgoja** su vrste insekata koji se odobreni za proizvodnju prerađenih životinjskih bjelančevina u skladu propisom o higijenskim, veterinarsko-zdravstvenim i drugim uslovima za nus proizvode i objekte za preradu ili uništavanje nus proizvoda životinjskog porijekla;
- 7) krznašice** su životinje koje se drže ili uzgajaju za proizvodnju krzna i ne koriste za proizvodnju hrane;
- 8) goveda sumnjiva na bovinu spongiformnu encefalopatiju** (u daljem tekstu: BSE) su goveda kod kojih je pozitivan rezultat ispitivanja na osnovu brzog testa specifičnog za BSE;
- 9) gazdinstvo** je mjesto na kojem se uzgajaju, drže, koriste ili izlažu životinje;
- 10) uzorkovanje** je uzimanje reprezentativnih uzoraka od životinja ili iz njihovog okruženja ili od proizvoda životinjskog porijekla, radi postavljanja dijagnoze, utvrđivanja srodstva, kontrole zdravlja ili praćenja odsustva uzročnika ili određenih materijala u proizvodima životinjskog porijekla;
- 11) brzi testovi** su metode provjere (skrining metode) uzorka uzetog za dijagnostičko ispitivanje, čiji se rezultati dobijaju u okviru 24 sata;
- 12) životinja za koju se sumnja da je zaražena uzročnikom TSE** je živa, zaklana ili uginula životinja, koja pokazuje ili je pokazivala neurološke poremećaje ili poremećaje

u ponašanju ili progresivno pogoršanje opšteg stanja koje je povezano sa oštećenjem centralnog nervnog sistema, i kod kojih se na osnovu kliničkog ispitivanja, reakcije na liječenje, post mortem ispitivanja ili ante mortem ili post mortem laboratorijske analize isključuju diferencijalnu dijagnozu;

- 13) pasivni nadzor** je prijava sumnje na TSE i dijagnostičko ispitivanje životinja kod kojih je kliničkim pregledom nemoguće isključiti TSE;
- 14) aktivni nadzor** je dijagnostičko ispitivanje životinja koje nijesu prijavljene kao sumnjive na TSE (životinje zaklane u postupku hitnog klanja, životinje nad kojima je izvršen ante mortem pregled, uginule životinje, zdrave zaklane životinje i životinje koje su usmrćene u okviru mjera koje se primjenjuju kad postoji slučaj TSE), a radi utvrđivanja razvoja i prevalencije TSE-a;
- 15) indeksni slučaj** je prva životinja na gazdinstvu ili epidemiološkoj jedinici kod koje je potvrđeno prisustvo TSE;
- 16) slučaj BSE** je slučaj potvrđeni slučaj BSE u skladu sa ovim pravilnikom;
- 17) klasični slučaj BSE** je slučaj BSE klasifikovan kao klasični u skladu sa kriterijumima utvrđenim u metodi referentne laboratorije Evropske unije za klasifikaciju izolata TSE goveda;
- 18) atipični slučaj BSE** je slučaj BSE koji se ne može klasifikovati kao klasični slučaj BSE u skladu sa kriterijumima utvrđenim u metodi referentne laboratorije Evropske unije za klasifikaciju izolata TSE goveda;
- 19) domaći (autohtoni) slučaj BSE-a** je slučaj bovine spongiformne encefalopatije za koji nije pouzdano dokazano da je posljedica zaraze koja je nastupila prije uvoza žive životinje;
- 20) kohort** je grupa goveda koja uključuje životinje:
 - a) rođene u istom stadu kao i goveće kod kojeg je potvrđen slučaj BSE, godinu dana prije ili poslije datuma rođenja govečeta kod kojeg je potvrđen slučaj BSE i
 - b) koje su tokom prve godine života uzgajane i držane zajedno sa govečetom kod kojeg je potvrđen slučaj BSE tokom prve godine njegovog života;
- 21) TSE malih preživara** je slučaj transmisivne spongiformne encefalopatije utvrđen kod ovce ili koze nakon potvrđnog testa za abnormalni PrP protein;
- 22) slučaj skrepi ovaca** je potvrđeni slučaj transmisivne spongiformne encefalopatije kod ovaca ili koza u kojem je isključena dijagnoza bovine spongiformne encefalopatije u skladu sa kriterijumima o karakterizaciji soja TSE kod malih preživara referentne laboratorije Evropske unije za TSE;
- 23) klasični slučaj skrepi ovaca** je potvrđeni slučaj skrepi ovaca klasifikovan kao klasični u skladu sa kriterijumima o karakterizaciji soja TSE kod malih preživara referentne laboratorije Evropske unije za TSE;
- 24) atipični slučaj skrepi ovaca** je potvrđeni slučaj skrepi ovaca, koji se razlikuje od klasičnog slučaja skrepi u skladu sa kriterijumima o karakterizaciji soja TSE kod malih preživara referentne laboratorije Evropske unije za TSE;
- 25) prion-proteinski genotip kod ovaca** je kombinacija dva alela koji se određuju u odnosu na aminokiseline kodirane kodonima 136, 154 i 171 gena proteina priona;
- 26) stavljanje na tržište** je prodaja živih životinja ili proizvoda životinjskog porijekla ili drugi oblik ponude odnosno isporuke pošiljke uz naknadu ili bez naknade trećim licima, kao i skladištenje prije isporuke, radi snabdjevanja trećeg lica;
- 27) sirovine** su proizvodi životinjskog porijekla od kojih se ili pomoću kojih se proizvode proizvodi iz člana 2 ovog pravilnika;
- 28) posebno hitno klanje** je klanje životinje kojoj je usljed fiziološkog ili funkcionalnog problema ugrožen život, koje može biti i izvan odobrenog objekta za klanje ako je nemoguće transportovati životinju ili ako bi životinja usled transporta nepotrebno patila;
- 29) specifični rizični materijal** su tkiva koje predstavljaju rizik po zdravlje životinja i ljudi, osim proizvoda koji sadrže ili su dobijeni od tih tkiva (u daljem tekstu: SRM);

- 30) oznaka** je markica, zaštitni znak, pečat, slikom ili na drugi način napisan, odštampan, istaknut, utisnut ili pričvršćen na pakovanju ili posudi/kontejneru u kojem se nalazi hrana za životinje;
- 31) mašinski otkošćeno meso** je proizvod dobijen mehaničkim odvajanjem mesa sa kostiju nakon otkošćavanja, što dovodi do uništavanja ili promjene strukture mišićnog vlakna;
- 32) đubrivo** je svaka supstanca koja sadrži proizvode životinjskog porijekla, a koje se dodaje zemljištu radi poboljšanja rasta vegetacije, uključujući i ostatke digestije od proizvodnje biogasa ili kompostiranja;
- 33) proizvodi od krvi** su proizvodi dobijeni od krvi ili frakcija krvi, izuzev krvnog brašna, a uključuju i sušenu, zamrznutu, odnosno tečnu plazmu, sušenu punu krv, sušena, zamrznuta, odnosno tečna crvena krvna zrnca ili njihove djelove, kao i mješavine tih proizvoda;
- 34) obrađen životinjski protein** je protein životinjskog porijekla koji je dobijen isključivo od nus proizvoda kategorije 3, koji se upotrebljava kao hrana za životinje, odnosno za proizvodnju hrane za životinje, uključujući hranu za kućne ljubimce, ili za proizvodnju organskog đubriva i oplemenjivača zemljišta, osim proizvoda od krvi, mlijeko, proizvoda na bazi mlijeka, proizvoda od mlijeka, kolostrum, proizvoda od kolostruma, talog iz centrifuge ili separatora, želatin, hidrolizovan protein i dikalcijum fosfat, jaja i proizvoda od jaja, uključujući ljuske jaja, trikalcijum fosfat i kolagen;
- 35) riblje brašno** je obrađeni protein životinjskog porijekla koji je dobijen od vodenih životinja, osim morskih sisara;
- 36) kolagen** je proizvod na bazi proteina, koji se dobija od kože, kostiju i tetiva životinja;
- 37) želatin** je prirodni, rastvorljiv protein, želiran ili neželiran, koji se dobija djelimičnom hidrolizom kolagena dobijenog od kostiju, kože, tetiva i ligamenata životinja;
- 38) hidrolizovani proteini** su polipeptidi, peptidi i aminokiseline i njihove mješavine, dobijene hidrolizom nus proizvoda životinjskog porijekla;
- 39) hrana za životinje (feed or feedingstuff)** je svaka supstanca ili proizvod, uključujući i dodatke hrani za životinje, aditive, bilo daje prerađena, djelimično prerađena ili neprerađena, a namijenjena je za peroralnu ishranu životinja;
- 40) hraniva (feed materials)** su proizvodi biljnog ili životinjskog porijekla koji služe za zadovoljenje hranidbenih potreba u izvornom obliku, svježi, konzervirani ili dobijeni industrijskom preradom, organske ili neorganske supstance koje sadrže ili ne sadrže dodatke hrani za životinje, a namijenjene su za peroralnu ishranu životinja direktno ili nakon prerade za pripremu smješa ili kao nosači premiksa;
- 41) krmna smješa (compound feed)** je mješavina najmanje dva hraniva sa dodacima hrani za životinje ili bez njih, namijenjena peroralnoj ishrani životinja i može biti potpuna ili dopunska;
- 42) potpuna krmna smješa (complete feed)** je krmna smješa koja svojim sastavom u potpunosti zadovoljava dnevni obrok životinje;
- 43) hrana za kućne ljubimce** je hrana za životinje koja se koristi kao hrana za kućne ljubimce i žvakalice za pse koje se sastoje od nusproizvoda životinjskog podrijetla ili od njih dobijenih proizvoda koji:
- sadrže materijal kategorije 3, osim:
 - a) kože, kopita, perje, vune, rogove, dlake i krzna koje potiče od uginulih životinja koje nijesu pokazivale znake bolesti koje se mogu putem tih proizvoda prenijeti na ljude ili životinje;
 - b) masno tkivo koje potiče od životinja koje nijesu pokazivale nikakve znake bolesti koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje, koje su zaklane u klanici i za koje je pregledom prije klanja dozvoljeno klanje za ishranu ljudi;
 - c) ugostiteljski otpad, osim ugostiteljskog otpada iz prevoznih sredstava u međunarodnom prometu; i

- mogu da sadrže materijal kategorije 1 iz uvoza, koji sadrži nusproizvode životinjskog porijekla koji su dobijeni od životinja koje su bile podvrgnutne liječenju zabranjenim supstancama u skladu sa propisom kojim je uređena zabrana upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima;

44) prerađena hrana za kućne ljubimce je hrana za kućne ljubimce, osim sirove hrane za kućne ljubimce, koja je bila prerađena u skladu propisom o higijenskim, veterinarsko-zdravstvenim i drugim uslovima za nus proizvode i objekte za preradu ili uništavanje nus proizvoda životinjskog porijekla;

45) konzervirana hrana za kućne ljubimce je toplotno obrađena hrana za kućne ljubimce u hermetički zatvorenoj konzervi;

46) proizvođač za sopstvene potrebe su pravna ili fizička lice koja drže i uzgajaju životinje i koji vrše miješanje krmnih smješa za životinje za potrebe sopstvenog gazdinstva.“

Član 2

U članu 9 st. 2 i 3 mjenjaju se i glase:

„(2) Svi dijelovi tijela životinja iz stava 1 ovog člana, uključujući kožu, zadržavaju se pod nadzorom do dobijanja negativnog rezultata brzog testa, osim ako se:

- 1) ne unište na propisani način kao nus proizvodi kategorije 1; ili
- 2) masti prerađuju u skladu sa propisom kojim je uređena klasifikacija i postupanje sa nus proizvodima životinjskog porijekla i metodama prerade nus proizvoda i koriste u neprerađenom ili prerađenom stanju kao gorivo za sagorijevanje; ili
- 3) koriste za proizvodnju dobijenih proizvoda:
 - a) koji nijesu namijenjeni za ishranu životinja iz uzgoja ili za primjenu na zemljište na kojem se hrane te životinje;
 - b) koji su namijenjeni za ishranu krznašica; i
 - c) za koje subjekat u poslovanju obezbjeđuje kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja odabirom sigurnih izvora ili sigurnom preradom, ako odabirom sigurnog izvora nije moguće obezbijediti odgovarajuću kontrolu ili provjeravanjem da se proizvodi upotrebljavaju samo u sigurne krajnje svrhe ako sigurnom obradom nije moguće obezbijediti odgovarajuću kontrolu.

(3) Trup i ostali dijelovi tijela životinje za koje je rezultat brzog testa pozitivan ili se ne može izvesti zaključak, kao i najmanje jedan trup neposredno prije i dva trupa neposredno poslije trupa te životinje na istoj liniji klanja uništavaju se na propisani način kao nus proizvodi kategorije 1, osim:

- 1) materijala koji se za dijagnostičke postupke čuva u laboratorijama, u skladu sa ovim pravilnikom; ili
- 2) masti i dobijenih proizvoda koji ispunjavaju zahtjeve iz stava 2 tač. 2 i 3 ovog člana.“

Član 3

U članu 11 st. 2, 3, 4 i 10 mijenjaju se i glase:

„(2) Minimalni broj uzoraka za testiranje ovaca iz stava 1 ovog člana iznosi:

Populacija ovaca i pripuštenih šilježica	Minimalni broj uzorka uginulih ovaca ⁽¹⁾
> 750.000	10.000
100 000-750.000	1.500
40.000-100.000	100% do 500
<40.000	100% od 100

⁽¹⁾ Minimalni broj uzorka određen je na način da je uzeta u obzir veličina populacije ovaca u državi i namijenjen je postizanju ostvarljivih ciljeva.

(3) Minimalni broj uzoraka za dijagnostičko ispitivanje koza iz stava 1 ovog člana, u odnosu na populaciju koza iznosi:

Populacija ojarenih i pripuštenih koza	Minimalni broj uzorka uginulih koza ⁽¹⁾
40 000-250 000	100% do 500
< 40 000	100% do 100

⁽¹⁾ Minimalni broj uzorka određen je na način da je uzeta u obzir veličina populacije koza u državi i namijenjen je postizanju ostvarljivih ciljeva.

(4) Dijagnostičko ispitivanje ovaca i koza koje su zaklane za ishranu ljudi, kao i ovaca i koza koje nijesu namijenjene za ishranu, vrši se na životinjama starijim od 18 mjeseci ili životinjama koje imaju više od dva stalna sjekutića koja su izbila kroz desni.

(10) O odstupanju iz stava 9 ovog člana obavještava se Evropska komisija sa obrazloženjem razloga odstupanja.“

Član 4

U članu 14 st. 3 i 4 mijenjaju se i glase:

„(3) Svi dijelovi tijela životinja iz stava 1 ovog člana, uključujući kožu, zadržavaju se pod nadzorom do dobijanja negativnog rezultata brzog testa, osim ako se:

- 1) ne unište na propisani način kao nus proizvodi kategorije 1; ili
- 2) masti prerađuju u skladu sa propisom kojim je uređena klasifikacija i postupanje sa nus proizvodima životinjskog porijekla i metodama prerade nus proizvoda i koriste u neprerađenom ili prerađenom stanju kao gorivo za sagorijevanje; ili
- 3) koriste za proizvodnju dobijenih proizvoda:
 - a) koji nijesu namijenjeni za ishranu životinja iz uzgoja ili za primjenu na zemljište na kojem se hrane te životinje;
 - b) koji su namijenjeni za ishranu krznašica; i
 - c) za koje subjekat u poslovanju obezbjeđuje kontrolu rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja odabirom sigurnih izvora ili sigurnom preradom, ako odabirom sigurnog izvora nije moguće obezbijediti odgovarajuću kontrolu ili provjeravanjem da se proizvodi upotrebljavaju samo u sigurne krajnje svrhe ako sigurnom obradom nije moguće obezbijediti odgovarajuću kontrolu.

(4) Trup i ostali dijelovi tijela životinje za koje je rezultat brzog testa pozitivan ili se ne može izvesti zaključak, kao i najmanje jedan trup neposredno prije i dva trupa neposredno poslije trupa te životinje na istoj liniji klanja uništavaju se na propisani način kao nus proizvodi kategorije 1, osim:

- 1) materijala koji se za dijagnostičke postupke čuva u laboratorijama, u skladu sa ovim pravilnikom; ili
- 2) masti i dobijenih proizvoda koji ispunjavaju zahtjeve iz stava 3 tač. 2 i 3 ovog člana.“

Član 5

U članu 15 st. 4 i 5 brišu se.

Član 6

Član 16 mijenja se i glasi:

„Izveštaj i evidencija o praćenju TSE

Član 16

(1) O praćenju TSE sačinjava se godišnji izvještaj koji sadrži:

1) broj goveda testiranih u okviru svake subpopulacije iz člana 7 stav 1 tač. a i b i člana 8 st. 1 i 4 ovog pravilnika, sa navođenjem metode odabira uzoraka i rezultata brzih i potvrdnih testova (broj pozitivnih i broj negativnih), po starosnim kategorijama svih testiranih goveda iz tačke 2 ovog stava;

2) broj ovaca i koza i stada testiranih u okviru svake subpopulacije iz člana 11 st. 2, 3 i 4 i čl. 12 i 13 ovog pravilnika sa navođenjem metode odabira uzoraka i rezultata brzih i potvrdnih testova (broj pozitivnih i broj negativnih);

3) geografska rasprostranjenost pozitivnih slučajeva BSE i skrepija, uz navođenje godine i mjeseca, ako je poznat, rođenja goveda, ovce ili koze pozitivne na TSE, atipični slučajevi, a za skrepi i podaci o rezultatima primarnog i sekundarnog molekularnog testiranja iz Priloga 1 ovog pravilnika, ako je primjenjivo;

4) broj pozitivnih slučajeva kod drugih vrsta životinja, sa navođenjem broja uzoraka i broja potvrđenih slučajeva TSE, po vrsti životinje;

5) genotip i ako je moguće, rasa svake ovce pozitivne na TSE od koje je uzet uzorak u skladu sa članom 15 ovog pravilnika.

6) broj sumnjivih slučajeva za koje je službeni veterinar naredio zabranu premještanja u skladu sa članom 40 stav 1 ovog pravilnika, po vrstama;

7) broj sumnjivih slučajeva koji su podvrgnuti laboratorijskom ispitivanju u skladu sa članom 40 stav 2 ovog pravilnika, uključujući rezultate brzih i potvrdnih testova (broj pozitivnih i broj negativnih), a u slučaju goveda po starosnim kategorijama svih testiranih goveda do 24 mjeseca, kategorije po 12 mjeseci od 24 do 155 mjeseci i više od 155 mjeseci starosti;

8) broj sumnjivih slučajeva ovaca i koza koji su prijavljeni i ispitani u skladu sa članom 40 st. 1 i 2 ovog pravilnika.

(2) Laboratorijski podaci o TSE čuvaju se najmanje sedam godina, kao i laboratorijski dnevници, parafinski blokovi i fotografije obojenih preparata moždanog tkiva (Western blot testova).“

Član 7

U članu 19 stav 1 tačka 3 mijenja se i glasi:

„3) životinja akvakulture prerađenim proteinima porijeklom od nepreživara, osim ribljim brašnom i prerađenim proteinima životinjskog porijekla dobijenim od insekata iz uzgoja i krmnim smjesama koje sadrže te prerađene proteine životinjskog porijekla, koji su proizvedeni i korišćeni u skladu sa čl. 20, 21, 22, 28 i 29 ovog pravilnika;“.

Poslije tačke 3 dodaje se nova tačka koja glasi:

„3a) prerađenim proteinima životinjskog porijekla dobijenim od insekata iz uzgoja i krmnim smjesama koje sadrže te prerađene proteine životinjskog porijekla, koji su proizvedeni i korišćeni u skladu sa čl. 20, 21, 22, 28 i 29 ovog pravilnika;“.

Tačka 5 mijenja se glasi:

„5) životinja za proizvodnju hranivima biljnog porijekla i krmnim smjesama koja sadrže ta hraniva kontaminirana neznatnom količinom djelova kostiju od nedozvoljenih životinjskih vrsta pod uslovom da je sprovedena procjena rizika kojom je utvrđen zanemarljiv rizik za zdravlje životinja uzimajući u obzir nivo kontaminacije, vrstu i izvor kontaminacije i namjeravanu upotrebu kontaminirane hrane za životinje.“

Član 8

Član 20 mijenja se i glasi:

„(1) Proizvodi za ishranu nepreživara treba da se prevoze u vozilima i kontejnerima koji se ne koriste za prevoz hrane za životinje za preživare:

- 1) prerađeni proteini životinjskog porijekla u rasutom stanju, uključujući riblje brašno i prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od insekata iz uzgoja;
- 2) dikalcijum fosfat i trikalcijum fosfat životinjskog porijekla u rasutom stanju;
- 3) proizvodi od krvi u rasutom stanju dobijeni od nepreživara; i
- 4) krmne smješe u rasutom stanju koje sadrže hraniva iz tač. 1 do 3 ovog stava.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, vozila, kontejneri i skladišni prostor koji su prethodno korišćeni za prevoz ili skladištenje proizvoda iz stava 1 ovog člana, mogu se kasnije koristiti za prevoz hrane za životinje namijenjene preživarima ako su prethodno očišćeni kako bi se izbjegla unakrsna kontaminacija.

(3) Prerađeni proteini životinjskog porijekla u rasutom stanju dobijeni od nepreživara, prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od insekata iz uzgoja, i krmne smješe u rasutom stanju koje sadrže te prerađene proteine životinjskog porijekla, prevoze se u vozilima i kontejnerima koji se ne koriste za prevoz hrane za životinje namijenjene ishrani nepreživara, osim ribljeg brašna.

(4) Izuzetno od stava 4 ovog člana, vozila, kontejneri i skladišni prostor koji su prethodno korišćeni za prevoz ili skladištenje proizvoda iz stava 1 ovog člana, mogu se kasnije koristiti za prevoz hrane za životinje namijenjene ishrani nepreživara, osim životinja akvakulture, ako su prethodno očišćeni kako bi se izbjegla unakrsna kontaminacija.

(5) Evidencije o vrsti prevezenih proizvoda iz st. 1 i 4 ovog člana i izvršenom čišćenju i dezinfekciji čuvaju se najmanje dvije godine.“

Član 9

U članu 22 stav 1 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) prerađeni proteini životinjskog porijekla, uključujući riblje brašno i prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od insekata iz uzgoja;“.

Član 10

Član 23 mijenja se i glasi:

„U ishrani nepreživara, osim krznašica, može da se koristi riblje brašno i krmne smješe koje sadrže riblje brašno pod uslovom da:

- 1) je riblje brašno proizvedeno u objektima za preradu u kojima se isključivo proizvode proizvodi od:
 - a) vodenih životinja, osim morskih sisara;
 - b) vodenih beskičmenjaka iz uzgoja, osim mekušaca iz roda *Mollusca*;
 - c) zvjezde *Asterias rubens* sakupljene u proizvodnim područjima koja ispunjavaju zahtjeve za higijenu hrane životinjskog porijekla;
- 2) je na pakovanju i dokumentu koji prati pošiljku ribljeg brašna i krmnih smješa koje sadrže riblje brašno jasno označeno: "Sadrži riblje brašno - ne koristi se za ishranu preživara.“

Član 11

U članu 25 stav 3 mijenja se i glasi:

„(3) Krv iz stava 1 ovog člana treba da se prevozi direktno u objekat za preradu u kontejnerima u kojima se isključivo prevozi krv nepreživara.“

Poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„(5) Evidencije o vrsti prevezenih proizvoda iz stava 4 ovog člana i izvršenom čišćenju i dezinfekciji čuvaju se najmanje dvije godine.“

Član 12

Član 26 mijenja se i glasi:

(1) Proizvodi od krvi i krmne smješe koje sadrže proizvode od krvi iz člana 25 stav 1 ovog pravilnika proizvode se u objektu koji isključivo prerađuje krv nepreživara.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, proizvodi od krvi i krmne smješe koje sadrže proizvode od krvi mogu da se proizvode u objektu koji prerađuje i krv preživara, ako se:

1) prerada krvi nepreživara obavlja u zatvorenom sistemu koji je fizički odvojen od sistema za preradu krvi preživara;

2) skladištenje, prevoz i pakovanje sirovina u rasutom stanju i gotovih proizvoda u rasutom stanju koji su porijeklom od preživara vrši fizički odvojeno od skladištenja, prevoza i pakovanja sirovina u rasutom stanju i gotovih proizvoda u rasutom stanju koji su porijeklom od nepreživara;

3) proizvodi od krvi i krmne smješe koje sadrže proizvode od krvi porijeklom od nepreživara se redovno uzorkuju i analiziraju na prisustvo proteina preživara, u skladu sa propisom kojim su uređene metode za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje, kao dio postupaka zasnovanih na HACCP principima.“

Član 13

U članu 28 stav 1 mijenja se i glasi:

„(1) Proizvodnja i korišćenje prerađenih proteina životinjskog porijekla i krmnih smješa koje sadrže prerađene proteine životinjskog porijekla za ishranu životinja akvakulture, osim ribljeg brašna i prerađenih proteina životinjskog porijekla dobijenih od insekata iz uzgoja, može da se vrši ako nus proizvodi životinjskog porijekla namijenjeni za proizvodnju prerađenih proteina životinjskog porijekla potiču iz odobrenih objekata za klanje u kojima se ne kolju preživari ili iz objekata za rasijecanje u kojima se ne vrši otkošćavanje ili rasijecanje mesa preživara ili drugih objekata u kojima se ne vrši manipulacija proizvodima od preživara.“

Član 14

Član 29 mijenja se i glasi:

„(1) Prerađeni proteini životinjskog porijekla dobijeni od nepreživara i krmne smješe koje sadrže prerađene proteine životinjskog porijekla za ishranu životinja akvakulture, osim ribljeg brašna i prerađenih proteina životinjskog porijekla dobijenih od insekata iz uzgoja, proizvode se u objektu koji isključivo prerađuje nus proizvode životinjskog porijekla od nepreživara koji potiču iz objekata iz člana 28 stav 1 ovog pravilnika.

(2) Proizvodnja prerađenih proteina iz stava 1 ovog člana može da se vrši u objektu za preradu nus proizvoda životinjskog porijekla od preživara, ako je obezbijeđen sistem kojim se sprječava unakrsna kontaminacija prerađenih proteina od preživara i prerađenih proteina nepreživara na način da:

1) je proizvodnja prerađenih proteina od preživara fizički odvojena od proizvodnje prerađenih proteina nepreživara iz stava 1 ovog člana;

2) su objekti za sakupljanje, skladištenje, prevoz i pakovanje prerađenih proteina od preživara fizički odvojeni od objekata za sakupljanje, skladištenje, prevoz i pakovanje prerađenih proteina iz stava 1 ovog člana;

3) se prerađeni proteini iz stava 1 ovog člana redovno, uzorkuju i analiziraju kako bi se provjerila odsutnost međusobne kontaminacije prerađenim proteinima od preživara, u skladu sa propisom kojim su uređene metode za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje, kao dio postupaka zasnovanih na HACCP principima.

(3) Krmne smješe koje sadrže prerađene proteine iz stava 1 ovog člana proizvode se u objektu koji je odobren i u kojem se proizvodi isključivo hrana za ishranu životinja akvakulture.

(4) Nus proizvodi životinjskog porijekla porijeklom od nepreživara koji su namijenjeni za korišćenje u proizvodnji prerađenih proteina životinjskog porijekla iz člana 28 ovog pravilnika i st. 1, 2 i 3 ovog člana treba da se prevoze u vozilima i kontejnerima koji se ne koriste za prevoz nus proizvoda životinjskog porijekla porijeklom od preživara.

(5) Ako je vozilo i/ili kontejner prethodno korišćeno za prevoz nus proizvoda životinjskog porijekla porijeklom od preživara, treba da bude očišćen prije prevoza nus proizvoda životinjskog porijekla porijeklom od nepreživara.

(6) Izuzetno od stava 1 ovog člana, proizvodnja krmnih smješa iz stava 1 ovog člana može da se vrši u objektu za proizvodnju krmnih smješa namijenjenih ishrani drugih životinja za proizvodnju, osim krznašica, ako se:

1) krmne smješe namijenjene preživarima proizvode i drže, tokom skladištenja, prevoza i pakovanja u objektima koji su fizički odvojeni od objekata u kojima se proizvode i drže krmne smješe za nepreživare;

2) krmne smješe namijenjene životinjama akvakulture proizvode i drže, tokom skladištenja, prevoza i pakovanja u objektima koji su fizički odvojeni od objekata u kojima se proizvode i drže krmne smješe za druge nepreživare;

3) evidencije o kupovini i upotrebi prerađenih proteina iz stava 1 ovog člana i prodaji krmnih smješa koje sadrže te proteine čuvaju najmanje pet godina;

4) krmne smješe namijenjene ishrani životinja za proizvodnju, osim životinja akvakulture, redovno uzorkuju i analiziraju kako bi se provjerila odsutnost nedozvoljenih sastojaka životinjskog porijekla u skladu sa propisom kojim su uređene metode za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje, kao dio postupaka zasnovanih na HACCP principima.

(7) Izuzetno od stava 1 ovog člana, hrana za životinje od krmnih smješa koje sadrže prerađene proteine životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana, ako se proizvodnja vrši za potrebe sopstvenog gazdinstva, može da se proizvodi u objektu ako:

1) je objekat za proizvodnju krmnih smješa registrovan;

2) se na gazdinstvu drže samo životinje akvakulture;

3) se proizvodi hrana za ishranu životinja akvakulture koja se koristi samo na tom gazdinstvu;

4) se krmna smješa koja sadrži prerađene proteine životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana i koristi u proizvodnji hrane za životinje akvakulture, sadrži manje od 50% ukupnih proteina.

(8) Na pakovanju i dokumentu koji prati pošiljku hrane za životinje koja sadrži prerađene proteine životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana, treba da je jasno označeno: "Sadrži prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od nepreživara - ne koristi se za proizvodnju hrane za životinje iz uzgoja, osim za životinje akvakulture i krznašice".

(9) Evidencije o vrsti prevezenih proizvoda iz st. 4 i 5 ovog člana i izvršenom čišćenju i dezinfekciji čuvaju se najmanje dvije godine."

Član 15

U članu 30 stav 1 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) riblje brašno proizvedeno u objektima za preradu u kojima se isključivo proizvode proizvodi od:

- vodenih životinja, osim morskih sisara;
- vodenih beskičmenjaka iz uzgoja osim mekušaca iz roda *Mollusca*;
- zvijezde *Asterias rubens* sakupljene u proizvodnim područjima koja ispunjavaju zahtjeve za higijenu hrane životinjskog porijekla;“.

Član 16

Poslije člana 30 dodaje se novi član koji glasi:

**„Uslovi za proizvodnju i korišćenje prerađenih proteina životinjskog porijekla
dobijenih od insekata iz uzgoja i krmnih smješa za ishranu životinja akvakulture**

Član 30a

(1) Prerađeni proteini životinjskog porijekla dobijeni od insekata iz uzgoja i krmne smješe koje sadrže prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od insekata iz uzgoja za ishranu životinja akvakulture proizvode se u odobrenom objektu koji isključivo prerađuje proizvode od insekata iz uzgoja u skladu sa propisom kojim su uređeni higijenski, veterinarsko-zdravstveni i drugi uslovi za nus proizvode.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, proizvodnja krmnih smješa koje sadrže prerađene proteine dobijene od insekata iz uzgoja namjenjene za ishranu životinja akvakulture može da se vrši u objektu za proizvodnju krmnih smješa namjenjenih drugim životinjama za proizvodnju, osim krznašica, na način da:

1) je proizvodnja krmnih smješa namjenjenih preživarima fizički odvojena od proizvodnje krmnih smješa za nepreživare;

2) su objekti za sakupljanje, skladištenje, prevoz i pakovanje krmnih smješa za preživare fizički odvojeni od objekata za sakupljanje, skladištenje, prevoz i pakovanje krmnih smješa za nepreživare;

3) su objekti za sakupljanje, skladištenje, prevoz i pakovanje krmnih smješa za životinje akvakulture fizički odvojeni od objekata za sakupljanje, skladištenje, prevoz i pakovanje krmnih smješa za druge nepreživare;

4) se evidencije o kupovini i upotrebi prerađenih proteina životinjskog porijekla dobijenih od insekata iz uzgoja iz stava 1 ovog člana i prodaji krmnih smješa koje sadrže te proteine čuvaju najmanje pet godina;

5) se krmne smješe iz stava 1 ovog člana redovno uzorkuju i analiziraju kako bi se provjerila odsutnost nedozvoljenih materija životinjskog porijekla, u skladu sa propisom kojim je uređene metode za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje, kao dio postupaka zasnovanih na HACCP principima.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, hrana za životinje od krmnih smješa koje sadrže prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od insekata iz uzgoja, ako se proizvodnja vrši za potrebe sopstvenog gazdinstva, može da se proizvodi u objektu ako:

1) je objekat za proizvodnju hrane za životinje od krmnih smješa koje sadrže prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od insekata iz uzgoja registrovan;

2) se na gazdinstvu drže samo životinje akvakulture; i

3) se proizvodi hrana za ishranu životinja akvakulture koja se koristi samo na tom gazdinstvu;

4) se krmna smješa koja sadrži prerađene proteine životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana i koristi u proizvodnji hrane za životinje akvakulture, sadrži manje od 50% ukupnih proteina.

(4) Na pakovanju i dokumentu koji prati pošiljku hrane za životinje koja sadrži prerađene proteine životinjskog porijekla iz stava 1 ovog člana, treba da je jasno označeno: "Sadrži prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od od insekata iz uzgoja - ne koristi se za proizvodnju hrane za životinje iz uzgoja, osim za životinje akvakulture i krznašice."

Član 17

U članu 31 stav 1 poslije tačke 3 dodaje se nova tačka koja glasi:

„4) topljene masti dobijene od preživara sa maksimalnim sadržajem netopivih nečistoća 0,15% mase i proizvoda dobijenih od te masti.“

Član 18

Član 32 mijenja se i glasi:

**„Proizvodnja krmnih smješa za ishranu krznašica i/ili kućnih ljubimaca koje
sadrže proizvode dobijene od preživara ili nepreživara**

Član 32

(1) Krmne smješe za ishranu krznašica i/ili kućnih ljubimaca koje sadrže proizvode dobijene od preživara, osim mlijeka, proizvoda na bazi mlijeka, proizvoda dobijenih od mlijeka, kolostruma i proizvoda od kolostruma, dikalcijum i trikalcijum fosfata životinjskog porijekla, hidrolizovanih proteina dobijenih od krzna i kože preživara i topljene masti dobijene od preživara sa maksimalnim sadržajem netopivih nečistoća 0,15% mase i proizvodi dobijeni od te masti, ne treba da se proizvode u objektima koji proizvode hranu za životinje za ishranu životinja za proizvodnju, osim hrane za krznašice.

(2) Krmne smjese za ishranu krznašica i/ili kućnih ljubimaca koje sadrže prerađene proteine životinjskog porijekla dobijene od nepreživara osim ribljeg brašna, ne treba da se proizvode u objektima koji proizvode hranu za životinje za ishranu životinja za proizvodnju, izuzev krznašica i životinja akvakulture.“

Član 19

U članu 34 stav 1 tačka 2 mijenja se i glasi:

„2) kod ovaca i koza starijih od 12 mjeseci, odnosno koje imaju stalne sjekutiće koji su izbili kroz desni: lobanja uključujući mozak i oči i kičmena moždina sa ovojnicom.“

Član 20

U članu 35 stav 2 poslije tačke 2 dodaje se nova tačka koja glasi:

„3) odvajanje mesa sa glave goveda u skladu sa članom 39 stav 3 ovog pravilnika može da se vrši u objektima za rasjecanje koji su odobreni za tu namjenu.“

St. 3 i 4 mijenjaju se i glase:

„(3) Neposredno po odstranjivanju, SRM se označava bojom ili na drugi propisani način i uništava se u skladu sa propisom kojim se uređuju nus proizvodi životinjskog porijekla.

(4) Odredba st. 1 do 3 ovog stava i člana 34 ovog pravilnika ne primenjuju se na čitava tijela ili dijelove tijela uginulih goveda, ovce i koze (materijal kategorije 1) koje se koriste za ishranu životinja u zoološkim vrtovima i ishranu ugroženih i zaštićenih vrsta nekrofagnih ptica i drugih ptica koje žive u svom prirodnom staništu u cilju očuvanja biodiverziteta, pod uslovom da su preduzete mjere za sprječavanje rizika za javno zdravlje i zdravlje životinja.“

Član 21

Član 37 mijenja se i glasi:

„Razaranje (laceracija) tkiva centralnog nervnog sistema šipkom (duguljastim štapićastim instrumentom) koji se uvodi u lobanjsku šupljinu nakon omamljivanja ili ubrizgavanje gasova u kranijalnu šupljinu tokom omamljivanja, ne primjenjuje se na goveda, ovce i koze čije je meso namijenjeno ishrani ljudi ili životinja.“

Član 22

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

*U ovaj prenesene su odredbe priloga I Uredbe (EZ) br. 999/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta o utvrđivanju pravila za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija; Uredbe komisije (EU) 2016/27 od 13. januara 2016. o izmjeni Priloga III. i Priloga IV. Uredbi (EZ) 999/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta o utvrđivanju pravila za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija; Uredbe Komisije (EU) 2016/1396 od 18. avgust 2016. o izmjeni određenih priloga Uredbi (EZ) br. 999/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta o utvrđivanju pravila za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija; Uredbe Komisije (EU) 2017/110 od 23. januara 2017. o izmjeni priloga IV. i X. Uredbi (EZ) br. 999/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta o utvrđivanju pravila za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija; Uredbe Komisije (EU) 2017/893 od 24. maj 2017. o izmjeni priloga I. i IV. Uredbi (EZ) br. 999/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta te priloga X., XIV. i XV. Uredbi Komisije (EU) br. 142/2011 u pogledu odredaba o prerađenim životinjskim bjelančevinama; Uredbe Komisije (EU) 2017/894 od 24. maj 2017. o izmjeni priloga III. i VII. Uredbi (EZ) br. 999/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu genotipizacije ovaca; Uredbe Komisije (EU) 2018/969 od 9. maj 2018. o izmjeni Priloga V. Uredbi (EZ) br. 999/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu zahtjevâ za odstranjivanje specifičanog rizičnog materijala u malih preživara.

Broj: 323-81/18-3

Podgorica, 27. decembra 2018. godine

Ministar,
mr Milutin Simović, s.r.